

A vallásszabadság kihirdetésének 440. évfordulója

Dr. Rezi Elek

A vallásszabadság kihirdetésének 440. évfordulója Hat éve annak, hogy az aranyosszéki Kövenden tartott Zsinat elhatározta, hogy egyházi ünnepnek nyilvánítja január 13-át, mint a vallásszabadság napját, és elrendelte annak évenkénti kötelező megünneplését minden egyházközségben. Azóta egyházközségeinkben gyakorlattá vált, hogy minden év január 13-án vagy január 13-hoz legközelebb eső vasárnapon megünneplik a vallásszabadság napját. Ebben az évben nemcsak egy napot szentelünk az ünneplésre, hanem az egész évet a vallásszabadság évének tekintjük tekintettel arra, hogy 440. éve annak, hogy a nevezetes tordai országgyűlésen kihirdették a vallásszabadságot. Méltó megemlékezésekkel, rendezvényekkel akarunk tisztelegni múltunk e drága öröksége előtt, és szeretnénk elkötelezni magunkat a jelenben a jövőre nézve, hogy őseinkhez hasonlóan mi is hirdetői, megélői, szorgalmazói leszünk a vallás- és lelkiismereti szabadság nemes eszméjének. A tordai országgyűlés vallási határozata biztosította azt a jogi és formai keretet, amely egyházunk megalapítását jelentette. A vallásszabadság kihirdetését és törvénybe foglalását megelőző időszakot a vallásháborúk, vallásüldözések, hitviták, vallás egyenlőségi küzdelmek jellemezték. 1568 előtt Nyugat-, Közép- és Kelet-Európa egyes országaiban a katolikusok és a protestánsok között, a vallási együttélés és türelem védelmére ún. vallásbékét kötöttek. Ezek a megegyezések, békemegállapodások csak korlátozott türelmet, vallásszabadságot biztosítottak. Erdély volt az egyetlen ország Európában, amely az 1568. évi tordai országgyűlésen törvénybe foglalta a lelkiismereti és vallásszabadságot. Idézzük fel a tordai országgyűlés vallási határozatát: Urunk öfelsége miképpen ennek előtte való gyűlésibe országával közönséggel az religio dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésébe azont erősíti, tudniillik, hogy midőn helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik. Ezért pedig senki az superintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerént, és nem engedtetik ezt senkinek, hogy senki fogsággal, avagy helyéből való priválással fenyegejön az tanításért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból lészön, mely hallás Istennek ígéje által vagyon. Az országgyűlési határozat jelentőségét, fontosságát nagyon sokan méltatták. A sok méltatás közül kettőt szeretnék felidézni. Az unitárius történész Jakab Elek lelkesen állapította meg: Mint a természet, égre nyúló kösziklát, oly magasan helyezi e törvény Erdélyt a nagy és művelt országok fölébe & a történetírónak joga van e tárgyról büszke önérzettel szólni, kötelessége az ősök szabadelvűségéről tisztelettel emlékezni. Pokoly József református egyháztörténész hangvétele is elismerésről, sőt büszkeségről árulkodik: A felekezetek közötti egyenjogúság kérdését még egyetlen állam sem oldotta meg olyan találékonyan és egészségesen, mint Erdély a XVI. században. Az egyetlen mód, amely mellett nem üres íge a tordai országgyűlés által kimondott elv, hogy ti. mindenki azt a hitet követheti, amelyet akar, régi vagy új szertartásokkal, csak hogy az új hit követői ne bántalmazzák a régi hit követőit. A tordai országgyűlés vallásszabadságot biztosító határozatának a kimondását az erdélyi reformáció sajátos társadalmi, politikai, vallási helyzete motiválta, de konkrét megvalósulását Dávid Ferenc türelmes és János Zsigmond unitárius fejedelem felvilágosult szelleme tette lehetővé. Igaz, a történelem során volt időszak, amikor a felekezetek között, sőt a felekezeteken belül is megrendült a vallásszabadság érvényesítése, de nem semmisült meg soha. Minden elfogultság nélkül állíthatjuk, hogy a vallásszabadság törvényének a kihirdetése az erdélyi unitarizmus nagyszerű vívmánya volt. Az unitárius reformáció a szabadelvűség szellemében nemcsak felkarolta, hanem küzdött is a vallási és lelkiismereti szabadság, a türelem, a belső tekintély, a kölcsönös tisztelet és szeretet naponkénti érvényesítésének a megvalósításáért. Dávid Ferenc a kor türelmetlenségei közepette világosan fogalmazta meg a követendő célt: Bizonyára keresztényeknek kell lennünk, Isten ígéivel kell meg győzzetnünk, nem kiáltásokkal, nevezgetésekkel és gyalázatokkal. Vallotta, hogy a Szentírásban sehol sem olvastuk, hogy Isten ígését tüzzel-vassal kell terjeszteni. Krisztus országának népe és az ő áldozata önkéntes, fegyverrel és fenyegetéssel az evangélium elfogadására nem kényszeríthető, önként engedelmeskedik. Nincs nagyobb esztelenség, sőt lehetetlenség, mint külső erővel kényszeríteni a lelkiismeretet és a lelket, aki felett hatalommal csak teremtője bír. Hogy jámbor érzelmünk a felség (János Zsigmond) előtt tudva legyen, hogy vádolóink nemcsak méltatlansággal ne illettessenek, de részesüljenek minden tisztességben és jutalomban, legyen nekik szabad írni, minket kárhóztatni és általában adassék nekik teljes szabadság mindenre, amit ügyükben tenni akarnak. Az Isten maga lesz az, aki a maga

ügyét védelembe veszi& Az alázatosság lelke az, ami által az egyház épül, az igazság gyarapodik, a tévedezők jó útra térnek, a béke helyre áll, a lelkek megengesztelődnek. Mit jelent a vallásszabadság számunkra napjainkban? tehetjük fel a kérdést. A lehetséges válaszok közül csupán négyet szeretnék megemlíteni: A vallási igazságok szabad, értelmes vizsgálatát: az elért eredmények és következtetések szabad megvallását, kinyilvánítását, hirdetését, terjesztését egyéni és közösségi vonatkozásban minden megszorítás, korlátozás nélkül. Az Istennel való kapcsolat korlátlan és feltétlen szabadságának megélését. Senki ettől a kapcsolattól el nem szakíthat, ellenben senki erre nem kényszeríthet. A lelkiismereti meggyőződés felette áll minden külső tekintélynek. Nem azért hiszek/fogadok el egy vallási hitelt, mert az kihirdettetett vagy meg van írva, hanem azért, mert az összhangban áll az értelmem kívánalmaival, és lelkiismereti meggyőződésemmel. Türelmes magatartásra figyelmeztet mások vallásos meggyőződése, világnézeti felfogása iránt. Kiindulási alapként a jézusi követelményhez kell igazodnunk: Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük, mert ez a törvény, és ezt tanítják a próféták. (Mt 7,12) Dr. Rezi Elek Forrás: Unitárius Közlöny 2008. február

Ezen oldal származása innen:

Unitárius Portál:

<http://www.unitarius.net>

Oldal URL elérhetősége:

<http://www.unitarius.net/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=999>